

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ**

Матеріали

науково-практичного круглого столу

(м. Суми, 27 січня 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Махінчук В. М., д-р юрид.наук, професор, заслужений юрист України, заступник директора з наукової роботи НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Попович Т. Г., канд. юрид. наук, старший дослідник, учений секретар НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Деревянко Б. В., д-р юрид. наук, професор, головний науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Руденко Л. Д., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки СумДУ;

Плотнікова М. В., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ;

Сікорська І. М., канд. наук з держ. упр., доцент, голова правління Української асоціації викладачів і дослідників європейської інтеграції;

Швагер О. А., канд. юрид. наук, асист. кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ

*Видання рекомендоване до видання рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 6 від 08.02.2022 року)*

Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 27 січня 2023 р.). – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 150 с.

До збірника ввійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, які брали участь у засіданні науково-практичного круглого столу «Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри», присвяченого актуальним питанням правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні та Європейському Союзу й проведеного в рамках реалізації освітнього проекту «619998-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти та культури (напрямок Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, що відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, яка міститься в ній.

УДК 347.73:336.1(063)

© Сумський державний університет, 2023

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО.....	7
<i>Levkina R.V., Kotko Ya.M.</i> INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISM OF ADAPTATION OF UKRAINIAN FINANCIAL LEGISLATION TO THE EU LEGAL SYSTEM.....	9
<i>Shvaher O.</i> FINANCIAL INCLUSION IN THE CONTEXT OF SDG.....	13
<i>Бабко Н.М., Мандич О.В</i> ДІДЖИТАЛ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ФІНАНСОВОГО ЗАХИСТУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ.....	16
<i>Бондар Ю. А.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Борщенко В.В.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Грицай А.А., Тверезовська І.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕТОРІВ КРАУДФАНДИНГОВИХ ПРОЄКТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА В УКРАЇНІ.....	27
<i>Гуцалюк О. М., Гаврилова Н. В.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	31
<i>Даценко О. І.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВУ З ПЛАТІЖНИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА ЄС.....	36
<i>Деменко К.Е.</i> ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ З ВАЛЮТНИМИ ЦІННОСТЯМИ.....	40

Денисенко С. І.
СУДОВА ПРАКТИКА СУДУ ЄС ЯК ОСНОВА
ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....43

Деревянко Б. В.
ПРО ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ДЕРЖАВОЮ КРИПТОВАЛЮТ
І КРИПТОМАТІВ СЕРЕД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....47

Дмитренко Е.С.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В
УКРАЇНІ: БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР.....51

Загола Т. М.
СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....55

Запорожченко А. В.
ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО
АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА
СВІТОВІ ТРЕНДИ.....59

Зінченко Г. С.
СПІВРОБІТНИЦТВО РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ АУДИТОРІВ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....63

Карпюк І. В.Гальчич І. П.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ПОСЛУГ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....67

Корнева Т. В.Сірочук І.В.
ПРОЗОРІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....69

Кочин В. В.
ЗАКОНОДАВЧЕ ВНОРМУВАННЯ САМОРЕГУЛЮВАННЯ НА
РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....74

Кучмістенко О. В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....78

Максюта А. О.

ПОРЯДОК ДОСТУПУ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ДО БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ.....82

Маланчук Т. В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, ЯКІ
ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАГРОЗОЮ ОКУПАЦІЇ ДЕРЖАВОЮ-
АГРЕСОРОМ.....85

Новікова М. М.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОРГАНУ З РИНКІВ
ЦІННИХ ПАПЕРІВ (ESMA).....88

Носирев О. О.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....92

Плотнікова М. В.

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ЕТАПІ НОРМОТВОРЕННЯ У
СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ
У ЄС ТА В УКРАЇНІ.....96

Руденко Л. Д.

ЩОДО ЮРИСДИКЦІНОЇ ФОРМИ ЗАХИСТУ ВІД ФІНАНСОВОГО
ФІШИНГУ.....105

Сагайдак В. О.

ВПЛИВ ЧЛЕНСТВА ДЕРЖАВИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ
НА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БАНКУ ЛАТВІЇ.....109

Семіног С. В.

НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПОЗИЧАЛЬНИКІВ, МАЙНО
ЯКИХ ПОШКОДЖЕНО, ЗНИЩЕНО АБО ЗАЛИШИЛОСЬ
НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ.....113

<i>Ставерська Т. О.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ІНСТРУМЕНТА РОЗРАХУНКІВ.....	117
<i>Старинський М.В.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ.....	121
<i>Ткаченко В.М.</i> ПИТАННЯ ПРИВЕДЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ.....	124
<i>Трембіч А. Я.</i> МАЙБУТНЄ ІНСТИТУТУ СТРАХУВАННЯ ЯК НЕПОЙМЕНОВАНОГО СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ.....	127
<i>Туркот О. А.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО АГРАРНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЄВРОСОЮЗУ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	134
<i>Цветков А.М.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ.....	136
<i>Цукан С.В.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБОРОТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	140
<i>Шейн Д.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПУ NULLUM POENA SINE LEGE: НЕДОЛІКИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ.....	145

МАЙБУТНЄ ІНСТИТУТУ СТРАХУВАННЯ ЯК НЕПОЙМЕНОВАНОГО СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Трембіч А. Я.

аспірант третього року навчання

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

Національної академії правових наук України

Особа, яка бере участь у договірних відносинах, зацікавлена у зменшенні ризику невиконання зобов'язання контрагентом або зведенні його до мінімуму. Вступаючи в цивільно-правові відносини, їх учасники намагаються не допустити будь-яких порушень. Однак реалії цивільного обігу, а також судова практика свідчать про те, що юридичні обов'язки не завжди виконуються належним чином. В умовах вільної конкуренції та розвитку глобальної торгівлі особливого значення набуває система видів забезпечення зобов'язань, що передбачена цивільним законодавством і дозволяє вирішити проблему захисту майнової сфери кредитора [1, С. 3].

Потреба в комплексному аналізі непойменованих способів забезпечення виконання зобов'язань як універсальної правової конструкції, необхідність переосмислення багатьох положень вузькогалузевого підходу в їх розумінні, а також не достатній ступінь розробленості проблеми свідчить про актуальність дослідження її основоположних положень [2, С. 190.].

Одним із непойменованих (нетрадиційних) способів забезпечення зобов'язань у літературі часто згадується страхування відповідальності та страхування фінансових ризиків. Оразу ж варто обмовитись, що в науковій літературі питання про належність страхування до видів забезпечення виконання зобов'язання є дискусійним. Проблема полягає в тому, що відповідно до ч. 2 ст. 546 ЦК законом або учасниками цивільних відносин можуть встановлюватися, крім непойменованих видів забезпечення, неустойки, поруки, завдатку, застави, гарантії та притримання, інші види забезпечення – непойменовані. При цьому законодавець не закріплює як самого поняття виду забезпечення виконання зобов'язання, так і його обов'язкових ознак. Це дає змогу дослідникам зараховувати до «інших» видів забезпечення виконання зобов'язання різні правові заходи, в тому

числі страхування, зокрема страхування відповідальності. [3, С. 152; 4, С. 422.].

Загалом, у доктрині із цього приводу існує три окремі підходи. На думку одних дослідників, за договором страхування доцільно визнавати забезпечувальну функцію як за «інститутом із невизначеною забезпечувальною перспективою» [5, С. 10; 6, С. 256.] Натомість інші дослідники обґрунтовують неможливість забезпечення виконання договірних зобов'язань за допомогою договору страхування [7, С. 119.]. На думку ж третіх учених, страхування не є способом забезпечення виконання зобов'язань, однак певну забезпечувальну функцію цей інститут все ж виконує. Обов'язок страхувальника страхувати ризик відповідальності за порушення умов договору може бути передбачена як альтернатива застосуванню будь-якого зі способів забезпечення [8, С. 640–641.].

Ми ж цілком погоджуємося з В. Кудрявцевим, який вважає, що договір страхування містить необхідні ознаки способу забезпечення виконання зобов'язань, що дає підстави віднести його до непомічених способів забезпечення виконання, тим більше що потреба в страхуванні ризику невиконання зобов'язань є об'єктивною економічною для країн із ринковою економікою. До таких характерних ознак страхування як способу забезпечення виконання кредитних зобов'язань дослідник зараховує: а) виконання договору страхування є самостійним майновим наслідком порушення кредитного договору позичальником; б) стимулююча функція страхування як непоміченого способу забезпечення виконання кредитних зобов'язань відображається в можливості застосування до позичальника суброгації; в) гарантійна функція страхування як непоміченого способу забезпечення виконання кредитних зобов'язань відображається у можливості кредитодавця звернутися після звернення до позичальника з вимогою про задоволення своїх майнових інтересів до страховика; г) договір страхування є акцесорним (додатковим) договором, оскільки лише з моменту порушення позичальником умов договору щодо виплати кредиту та процентів за ним «запускається» додатковий механізм захисту прав та інтересів кредитодавця шляхом виконання страховиком фінансових зобов'язань позичальника [9, С. 32].

На практиці страхова забезпечувальна конструкція застосовується зазвичай у вигляді страхування банками як страхувальниками своїх фінансових ризиків, пов'язаних зі своєчасним та повним виконанням зобов'язань позичальників за кредитними договорами. Зок-

рема, значного поширення набули так звані «генеральні договори страхування фінансових ризиків» між банками і страховими компаніями, які укладаються на певний строк із метою страхування майнових інтересів банку, пов'язаних зі своєчасним та повним виконанням фінансових зобов'язань позичальників перед страхувальниками за кредитними договорами споживчого кредиту. Завдяки цим договорам банки можуть розраховувати на своєчасне повернення виданих грошових коштів за кредитними договорами споживчого кредиту, а страхова компанія після задоволення вимоги банку повертає сплачену як страхове відшкодування суму з боржника та/або його поручителів [10, С. 153–154].

Шимон Л. С. підтримує позицію тих дослідників, які вважають, що, як і в разі забезпечення зобов'язання порукою або гарантією, у разі страхування до страховика, який виконав свій обов'язок за забезпечувальним договором, переходить право вимоги до боржника в розмірі суми виконаного зобов'язання (виплаченого страхового відшкодування) [11, С. 403; 12, С. 153–154]. Останнє підкреслює спільну природу цих особистих (зобов'язальних) видів забезпечення, коли вимоги кредитора задовольняються шляхом виконання третьою особою обов'язку на вимогу кредитора замість боржника-порушника. А здійснення захисту зрештою відбувається коштом боржника шляхом задоволення ним регресної вимоги третьої особи (поручителя, гаранта, страховика).

Якими ж є сучасні тенденції розвитку досліджуваного інституту?

Як відзначає І. Б. Чайкін, сьогодні можна виділити щонайменше чотири аспекти співробітництва банківських і страхових установ: (а) банки, як клієнти страхових компаній, що страхують власні фінансові ризики; (б) банки-страховики (BankAssurance) особливий вид співпраці банків і страхових компаній, що проявляється в об'єднанні функцій цих установ; (в) банки в ролі консультантів страхових компаній в фінансових питаннях; (г) банківські установи як ініціатори страхування фінансових ризиків своїх клієнтів [13, С. 14].

При цьому для страхування фінансових ризиків інвестора слід: (а) розробити уніфіковані правила страхування інвестиційних ризиків; (б) створити Бюро кредитних і страхових історій, де зокрема збирати інформацію щодо страхування інвестиційних кредитів і учасників цих ринків; (в) відмінити обов'язковість страхування деяких інвестиційних ризиків і заохочувати добровільне страхування таких ризиків. [13, С. 14–15].

Ринок страхування сильно змінився з часів Lloyd`s Coffee House на Тауер-стріт, який вперше за Нових часів став робити ставки на успіх того чи іншого судна, що вийшло з порту, на морських аукціонах. До речі, історично перша, вавілонська, модель страхування ризиків теж була пов'язана з фінансуванням купецьких експедицій через Середземне море.

Сьогодні, у ХХІ столітті відбуваються значні зміни та зрушення на ринку страхування, які змінюють і сам ландшафт інституту забезпечення.

Ми можемо виділити такі тенденції розвитку страхування ризиків та відповідальності у контексті забезпечувальних заходів:

1. Формування великих забезпечувальних комплексів, в які вбудовуватиметься страхування ризиків та/або відповідальності. На сьогодні науці та практиці відомі системи множинних забезпечень, проте найчастіше вони є простою сукупністю однопорядкових й альтернативних забезпечень, що надаються кредитору одночасно – як це зроблено, наприклад у Законі «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» [14] Під впливом банківського лобі законодавець надав банкам розкішне віяло однорангових забезпечень (й іпотека, і купівля-продаж із відкладною умовою, і доручення на продаж майнових прав – видно, що законодавець намагався не просто надати захист кредиторів, але зробити це надмірно, з безліччю варіантів). Але парадокс у тому, що однорівнева множинність забезпечень не зробила механізму ФФБ простішою або привабливішою. Краще б інтереси кредитора забезпечувалися в один спосіб, але міцно.

Звідси з'являється модель багаторівневих забезпечувальних комплексів. Суть у тому, що боржник на вимогу кредитора залучає на першому рівні страховика відповідальності боржника, який на користь вигодонабувача (кредитора) страхує таку відповідальність з повним (або частковим) покриттям. Очевидно, що таким страхувальником має бути першокласний банк чи міжнародна фінансова установа з високою репутацією. Кредитору має бути достатньо такого страхування: всі ризики дефолту боржника перебирає на себе страховик.

Сама послуга такого страхування є, звісно, платною, але тягар цих витрат лягає на боржника – і, у свою чергу, залежить від його кредитного рейтингу, репутації, стану чистих активів та ключових фінансових показників. З іншого боку, зобов'язання боржника перед страховиком забезпечуються, своєю чергою, заставою (іпотекою) чи

іншим речовим чи особистим (порука, гарантія) забезпеченням. Можливе також перестраховування як механізм зменшення ризиків первинного страховика [15, С. 342–343.]. Суть і перевага цієї моделі полягає в тому, що кредитор має справу лише одним монозабезпеченням з високим рівнем гарантії, а весь тягар менеджування ризиків та контролю за виконанням зобов'язання бере на себе страховик-забезпечувач.

Страховування як спосіб забезпечення зобов'язань ідеально вписується в механізм багаторівневого забезпечувального комплексу як перший (базовий) рівень – і в цій ролі складно побачити інші особисті забезпечення (порука або гарантія), оскільки в ролі страховика виступає професійний учасник ринку, який, на відміну від поручителя, може проводити постійний сюрвеїнг і контроль боржника, і навіть хід виконання ним основного зобов'язання. Оскільки страховик ризикує своїм майном за зобов'язаннями боржника, то він інтерактивно залучатиметься до всіх процесів належного виконання, погрожуючи боржнику зверненням стягнення чи розкриттям іншого забезпечення другого порядку. У міжнародних контрактах таким страховиком може бути експортно-кредитне агентство чи інший інститут сприяння національному експорту.

Науці важливо передбачити цю тенденцію і відпрацювати правові механізми побудови такої забезпечувальної піраміди, в якій кожен наступний рівень акцесорний і субсидіарний по відношенню до попереднього. Сьогодні кредитори, особливо інституційні, рутинно вимагають множинні забезпечення від боржника, у форматі одночасного співіснування кількох застав (на нерухоме майно та на корпоративні права, частки в компаніях), поруки та майнові поруки. У разі тривалого дефолту боржника такий кредитор хапається за всі забезпечення відразу і намагається по максимуму вичавити з них що можливо – і це неправильно та ненормально з погляду сумлінності та розумності. Верховний Суд змушений був навіть неодноразово звертати увагу судів, що у разі одночасних судових процесів про стягнення боргу, про звернення стягнення на різні предмети застави та притягнення до відповідальності поручителя, кожен із судів, що розглядає всі ці спори, має паралельно слідкувати за іншими справами, щоб запобігти подвійному накладенню стягнення одного на інше та отримання кредитором необґрунтованого збагачення.

2. Другою тенденцією, що впливає з першої, є те, що саме страхування здатне стати *suī generis* мета-забезпеченням, на базі якого можна надбудовувати забезпечення вищого порядку. На наш пог-

гляд, коли ми моделюємо ієрархічні забезпечувальні комплекси, то в основі завжди має лежати саме особисте забезпечення: речові способи ультимативні та схильні швидше завершувати ланцюжок забезпечень, ніж починати його. Усередині трикутника «кредитор – забезпечувач – боржник» забезпечення другого (третього тощо) порядку надбудовуються над лінією «забезпечувач (страховик) – боржник», оскільки за забезпечувальною угодою боржник бере він зобов'язання: а) належним чином виконувати основне (забезпечене) зобов'язання, не допускаючи його порушень; та б) у разі порушення основного зобов'язання та виплати страховиком відшкодування кредиторіві виплатити страховику суму понесених ним витрат (опціонально – з премією чи штрафом). Можливо, найближчими роками ми говоритимемо про страхування як інститут мета-забезпечення, навколо якого будується вся забезпечувальна інфраструктура на певних ринках.

3. Третьою тенденцією страхового забезпечення на глобальному ринку ми бачимо стратифікацію застрахованих боржників за рівнем фінансового ризику. Як і в інших формах страхування, колективне страхування приходить на зміну традиційному [16, С. 176]. Можливо, на базі великих бізнес-асоціацій вдасться побудувати деякі форми "crowdsuransе" – децентралізованого страхування між рівноцінними партнерами. Усі члени такої спільноти сплачують страхові внески та спрямовують їх на виплату страхового відшкодування на користь кредиторів одного з учасників, з наступним регресом на користь співтовариства. Краудшуранс дозволяє прибрати з рівняння посередника – страхові компанії – та суттєво здешевити забезпечувальну послугу; однак, на наш погляд, це можливо лише в дуже міцних, структурованих асоціаціях із достатнім ступенем внутрішньої довіри між учасниками та суворою фінансовою дисципліною. Фактично, тягар due diligence та компайенсу тут перекладається з професійного страховика на керуючі органи самої асоціації – але такою є ціна «демократизації» страхування відповідальності.

4. Четвертою тенденцією, що слідує за іншими, ми бачимо в посиленні ролі й важливості страховиків на певних фінансових і продуктивних ринках, де впроваджуватимуться забезпечувальні комплекси на базі страхування відповідальності та/або ризиків. І це справедливо: страховик бере на себе тягар ризиків невиконання зобов'язання, що має балансуватися значними можливостями впливу на боржника. Саме страховики насамперед будуть зацікавлені, аби зобов'язання було виконано, а їхнє забезпечення закрилося отриманням страхової

премії; саме страховики інвестуватимуть свої час та гроші у сприяння боржникам; ймовірно, саме тому страховики стануть драйверами прогресу в різних галузях, оскільки успішне закриття угоди – це умова отримання ними прибутку. Кредитор же у всіх випадках буде впевнений у отриманні належної сатисфакції – не від боржника, так від страховика, – що суттєво здешевить кредит та загалом вартість грошей у часі.

Такими ми бачимо основні лінії розвитку інституційного страхування в ролі не самостійної фінансової послуги, а як самостійного інструмента забезпечення зобов'язань у найближчі десятиріччя.

Література:

1. Жила А. С. Страхування як спосіб забезпечення зобов'язань в цивільному законодавстві України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Одеса, 2009. С. 3.
2. Попов А. С. Об актуальности исследования непоименованных способов обеспечения исполнения обязательств. *Молодой учёный*. 2018. № 48 (234). С. 190.
3. Шимон Л. С. Про визнання страхування особистим видом забезпечення виконання зобов'язання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 4(25), том 1. С. 152.
4. Фогельсон Ю. Б. Страхование право: теоретические основы и практика применения: монография. С. 422.
5. Ефимова Л. Страхование как способ обеспечения обязательств по кредитному договору. *Хозяйство и право*. 1994. № 7. С. 9.
6. Латынцев А. В. Обеспечение исполнения договорных обязательств. Москва: Лекс-Книга, 2002. С. 256.
7. Комиссарова Е. Г., Торкин Д. А. Непоименованные способы обеспечения обязательств в гражданском праве. Москва: Аспект Пресс, 2008. С. 119.
8. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право. Книга третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг. 3-е изд. доп., испр. Москва: Статут, 2003. С. 640–641.
9. Кудрявцев В. Страхування як спосіб забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 32.
10. Шимон Л. С. Про визнання страхування особистим видом забезпечення виконання зобов'язання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 4 (25), том 1. С. 153–154.

11. Пучковська І. Й. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань: монографія. Харків: Право, 2017. С. 403.

12. Шимон Л. С. Про визнання страхування особистим видом забезпечення виконання зобов'язання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 4 (25), том 1. С. 153–154.

13. Чайкін І. Б. Правове регулювання страхування ризиків на ринках фінансових послуг. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Харків, 2007. С. 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15#Text>. Дата звернення: 26.01.2023 року.

14. Міловська Н. В. Дисертація теоретичні засади цивільно-правового регулювання договірних відносин зі страхування. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Київ, 2019. С. 342–343.

15. Діамандіс П., Котлер С. Майбутнє ближче, ніж здається. Як технології змінюють бізнес, промисловість і нашу життя. Пер.: Дмитро Кожедуб. Київ: Лабораторія. С. 142.